

Persdossier

Inventaris van de nucleaire passiva

NIRAS heeft het tweede vijfjaarlijks rapport (periode 2003-2007) over de analyse van de potentiële nucleaire passiva, verbonden aan de nucleaire installaties en de sites die radioactieve stoffen bevatten, afgesloten.

11 maart 2008

HET TWEDE RAPPORT OVER DE INVENTARIS ligt in de lijn van het eerste rapport. Naast het bijwerken van de informatie die in het eerste rapport werd verzameld, ontwikkelt dit tweede rapport bepaalde aspecten die eerder slechts zeer oppervlakkig werden behandeld. Het legt in het bijzonder de basis voor een methodologie voor de evaluatie van de beschikbaarheid van de financiële middelen verbonden aan de provisies die door de betrokken financieel verantwoordelijken worden aangelegd om hun toekomstige nucleaire kosten op het gewenste ogenblik te dekken.

Zoals alle landen die radioactieve stoffen gebruiken, of het nu is om elektriciteit te produceren of voor andere vreedzame doeleinden, staat België voor een belangrijke uitdaging: een veilig beheer, zowel op korte als op lange termijn, van al deze stoffen. Dit beheer heeft een kostprijs die, overeenkomstig het ethisch principe van intergenerationele billijkheid, hoofdzakelijk gedragen moet worden door de generaties die gebruik maken van de activiteiten die deze stoffen hebben voortgebracht, met andere woorden door de huidige generaties. Het is echter mogelijk — zoals dat het geval is geweest voor enkele “historische” dossiers — dat als het moment aangebroken is, de geplande financiële middelen om de declasserings-¹ en saneringskosten² te dekken ontoereikend of onbeschikbaar blijken of zelfs helemaal onbestaand zijn: er

¹ Declassering: geheel van administratieve en technische verrichtingen die het mogelijk maken een installatie uit de lijst van geklasseerde installaties te halen, overeenkomstig de bepalingen van het algemeen reglement op de bescherming van de bevolking en van de werknemers tegen het gevaar van de ioniserende stralingen (ARBIS).

² Sanering: alle verrichtingen die tot doel hebben een installatie te ontdoen van het radioactieve afval en de kerntechnische materialen die er aanwezig zijn, desgevallend vóór de ontmanteling met het oog op de declassering, of een besmette bodem te behandelen (afvoer, ontsmetting), ongeacht of de installatie geklasseerd is.

ontstaat dan een *nucleair passief*. Dergelijke toestand kan diverse oorzaken hebben, zoals een onderschatting van de reële kosten door de entiteit die financieel verantwoordelijk is voor het dekken van de kosten, nalatigheid, een eigendomsoverdracht van de nucleaire installatie of van de nucleaire site zonder overdracht van de overeenstemmende provisies, een inkrimping van het exploitatieprogramma, een faillissement of simpelweg onwetendheid.

Omdat hij het ontstaan van nieuwe nucleaire passiva wenst te vermijden, heeft de wetgever door middel van artikel 9 van de programmawet van 12 december 1997 de Nationale instelling voor radioactief afval en verrijkte splijtstoffen (NIRAS) opgedragen alle nodige elementen te verzamelen om na te gaan of de declasserings- en saneringskosten effectief gedekt zullen zijn op het gewenste ogenblik. Deze opdracht, *inventaris van de nucleaire passiva* genoemd, bestaat er meer concreet in

- een repertorium op te stellen van de lokalisatie en de staat van alle nucleaire installaties en alle sites die radioactieve stoffen bevatten, waarbij een radioactieve stof gedefinieerd wordt als “elke stof die één of meer radionucliden bevat waarvan de activiteit of de concentratie om redenen van stralingsbescherming niet mag worden verwaarloosd”;
- de kosten van hun declassering en sanering, door NIRAS doorgaans “nucleaire kosten” genoemd, te ramen;
- het bestaan en de toereikendheid van provisies voor de financiering van deze toekomstige of lopende operaties te evalueren;
- deze inventaris om de vijf jaar bij te werken.

Artikel 9 van de programmawet van 12 december 1997 heeft tot doel een gedetailleerd overzicht te verschaffen over de wijze waarop de toekomstige nucleaire kosten momenteel gedekt zijn in België, zodat de nodige initiatieven kunnen worden genomen om in de vastgestelde leemtes te voorzien. De inventarisopdracht is dus een opdracht van openbaar belang, die past in het kader van een actief preventiebeleid dat gebaseerd is op het principe ‘de vervuiler betaalt’.

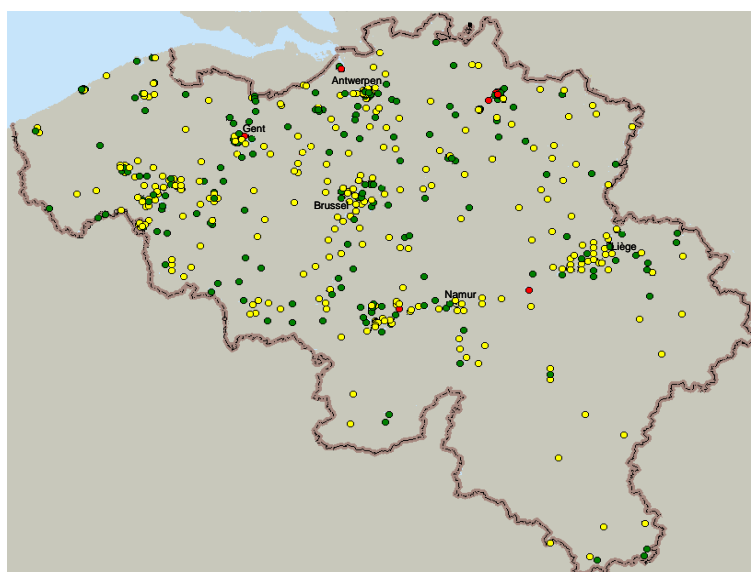
De werkmethodologie die NIRAS heeft toegepast, volgt de grote fases van de inventarisopdracht. Voor elk van de sites vermeld in het repertorium – dat permanent wordt bijgewerkt –, heeft NIRAS van de exploitanten een inventaris van het radioactieve afval, een inventaris van de te declasseren infrastructuur en uitrusting en een inventaris van de kerntechnische materialen ontvangen. De inventarissen van het radioactieve afval en van de kerntechnische materialen werden omgezet in beheerkosten (voornamelijk verwerking, conditionering, opslag en berging). Aan de te declasseren infrastructuur en uitrusting werden declasseringskosten gekoppeld. Deze omvatten eveneens de kosten voor het beheer van het radioactieve afval dat bij de declassering wordt voortgebracht. De kostenramingen werden zoveel mogelijk afzonderlijk verricht door de exploitant en door NIRAS. NIRAS heeft vervolgens onderzocht of de financieel verantwoordelijken van de verschillende sites provisies aanleggen om de dekking van hun nucleaire kosten te garanderen en, zo ja, de toereikendheid onderzocht van de aangelegde provisies of de provisies waarvan de aanleg gepland is. Ook de beschikbaarheid van de financiële middelen die aan deze provisies verbonden zijn, werden onderzocht. Deze werd geëvalueerd op basis van een analyserooster dat NIRAS in het kader van deze oefening ontwikkeld heeft.

De inventaris in cijfers

Het “repertorium van de lokalisatie en de staat van alle nucleaire installaties en alle plaatsen die radioactieve stoffen bevatten”, werd zowel tijdens de periode 1998–2002 als tijdens de periode 2003–2007 door NIRAS opgesteld en up-to-date gehouden op basis van de vergunningen van klassen I, II en III³ die aan de exploitanten van deze installaties en sites worden toegekend overeenkomstig de bepalingen van het toepasselijk wettelijk en reglementair kader, momenteel het ARBIS.

De installaties en sites die geen nucleaire vergunningen bezitten maar wel radioactieve stoffen bevatten, zouden eveneens deel moeten uitmaken van het repertorium. Deze installaties en sites zijn echter voor het merendeel slecht gekend of ongekend. Het is bovendien aan het Federaal Agentschap voor Nucleaire Controle (FANC) om te beslissen wat niet verwaarloosd mag worden om redenen van stralingsbescherming, en wat dus het voorwerp moet zijn van een interventie of een corrigerende maatregel.

Op 30 november 2007 bevatte het door NIRAS opgestelde *repertorium* van de nucleaire installaties en de sites die radioactieve stoffen bevatten, in totaal 824 sites, namelijk 785 sites van klasse I, II of III en 39 sites zonder nucleaire vergunning die radioactieve stoffen bevatten. Deze laatste zijn het voorwerp geweest van een principebeslissing tot interventie vanwege het FANC.

Kaart van de sites van klasse I (in het rood), Klasse II (in het geel) en Klasse III (in het groen), die in het repertorium opgenomen zijn.

³ Klasse I omvat met name de kernreactoren die gebruikt worden voor de productie van elektriciteit of voor wetenschappelijk onderzoek, alle andere installaties waarvan de activiteiten passen in het kader van de kernbrandstofcyclus, en grote installaties die op grote schaal radionucliden produceren voor nucleaire geneeskunde of die radioactief afval verwerken en conditioneren.

Klasse II omvat met name de cyclotrons en andere deeltjesversnellers, de opslaginstallaties alsook installaties die gebruikt worden in nucleaire geneeskunde en industriële radiografie.

Klasse III omvat hetzelfde type van installaties als klasse II (met uitzondering van de deeltjesversnellers), maar de radiotoxiciteit en de gebruikte hoeveelheden radionucliden zijn er geringer dan bij de installaties die een vergunning van klasse II moeten bezitten.

De *inventaris* van de radioactieve stoffen verbonden aan de sites die in het repertorium opgenomen zijn (inventaris op een bepaald referentietijdstip), omvat al het bestaande radioactieve afval maar ook, meer algemeen, de materialen die zullen worden voortgebracht bij de declassering en de sanering en de kerntechnische materialen die aanwezig zijn op Belgisch grondgebied. Hij omvat:

- op de sites met vergunning:
 - ▶ *bestaand radioactief afval*: ongeveer 18 200 m³ geconditioneerd afval, 6 000 m³ niet-geconditioneerd afval en 9 100 laag- en hoogactieve ingekapselde bronnen. Daarbij komt nog de inhoud van de opslaginstallatie van klasse II UMTRAP op de site van Umicore in Olen.
 - ▶ *radioactieve declasseringsmaterialen*: ongeveer 44 700 m³ niet-geconditioneerd afval en 2 700 laag- en hoogactieve ingekapselde bronnen.
 - ▶ *kerntechnische materialen*: pro memorie (verspreiding beperkt tot de houders van een veiligheidsmachtiging.)
- op sites zonder vergunning die het voorwerp zijn geweest van een principebeslissing tot interventie:
 - ▶ *bronnen*: 137 laagactieve bronnen op de sites van 38 scholen.
 - ▶ *radiumhoudend en chemisch afval*: ongeveer 200 000 m³ grond en puin, waarvan een deel besmet is met radium (stortplaats D1 van Umicore in Olen).

De *totale nucleaire kostprijs* van de sites in het repertorium werd geraamd op 7 930 MEUR₂₀₀₆ en heeft voor meer dan 99,5% betrekking op vijftien sites. Electrabel heeft een belangrijke inspanning geleverd voor het berekenen van de declasseringskosten van de kerncentrales. Ook Synatom heeft een grote inspanning geleverd inzake de kosten van het beheer van bestraalde brandstoffen. In tegenstelling tot de inventaris 1998–2002, bevat de inventaris 2003–2007 bovendien een raming van de kostprijs van het actieve langetermijnbeheer van de UMTRAP-opslaginstallatie van Umicore in Olen, alsook een raming van de kosten van een minimale interventie op de stortplaats D1 van dit bedrijf, die zich eveneens in Olen bevindt.

De stijging van de totale nucleaire kostprijs van 5 615 MEUR₂₀₀₀ (6 323 MEUR₂₀₀₆) tot 7 930 MEUR₂₀₀₆ tussen de eerste en de tweede inventaris, is voornamelijk als volgt te verklaren:

- het in aanmerking nemen door Electrabel van de kostprijs van de fase die zich uitstrekt tussen de stillegging van de laatste reactor en het begin van zijn eigenlijke ontmanteling, in de berekening van de declasseringskosten van de kerncentrales;
- de toename van de stock bestraalde brandstoffen van de centrales;
- de stijging van de declasseringskosten van de sites 1 en 2 van Belgoprocess voor rekening van de Belgische Staat via het Fonds voor het technisch passief Belgoprocess, meer bepaald de stijging van de standbykosten verbonden aan het tijdschema voor de declasseringsoperaties, die gespreid werd in de tijd;
- het in aanmerking nemen van de geraamde kosten voor het actief beheer van de UMTRAP-installatie van Umicore in Olen en een minimale interventie op zijn stortplaats D1;
- het niet in aanmerking nemen van de kosten voor het beheer van het historisch afval van het technisch passief Belgoprocess, waarvan de raming momenteel door NIRAS wordt herzien in het kader van een andere oefening.

Over het geheel genomen zijn de *provisies* die de belangrijkste financieel verantwoordelijken aanleggen of waarvan de aanleg gepland is, toereikend om hun nucleaire kosten te dekken. Volgens de informatie die de exploitanten aan NIRAS hebben bezorgd of die afkomstig is uit andere bronnen, met name uit hun jaarrekeningen, bedraagt het totaal potentieel nucleair passief voor België, dit wil zeggen het aandeel van de geraamde nucleaire kosten dat niet gedekt is door de bestaande provisie of de provisie waarvan de aanleg gepland is, 234 MEUR₂₀₀₆: het is gedaald van ongeveer 17% van de totale nucleaire kostprijs tijdens de eerste inventaris tot ongeveer 3% (zie bijlage voor een korte inleiding op de basisbegrippen die nodig zijn voor de evaluatie van de provisie). Dit potentieel nucleair passief is voor bijna 70% het gevolg van de afwezigheid van concrete verbintenissen vanwege de Belgische Staat voor het declasseringsgedeelte van het Fonds voor het technisch passief IRE en van een ontoereikendheid van de financieringsmechanismen die worden toegepast door de Belgische Staat voor de dekking van het technisch passief SCK·CEN. Hoewel de meeste financieel verantwoordelijken van de sites van klassen II en III geen provisie aanleggen die specifiek bestemd zijn om hun nucleaire kosten te dekken, kan men ervan uitgaan dat de financieel verantwoordelijken van de “kleine” sites van klasse II (sites zonder cyclotron en zonder opslaginstallatie) en de financieel verantwoordelijken van de sites van klasse III de kosten van het beheer van hun courant geproduceerde radioactieve afval ten laste leggen van hun jaarlijks werkingsbudget.

De systematische analyse, volgens de door NIRAS ontwikkelde evaluatiemethodologie, van de beschikbaarheid van de financiële middelen verbonden aan de aangelegde provisie, die niet werd uitgevoerd tijdens de eerste inventaris, toont echter aan dat deze beschikbaarheid in zeer diverse mate gewaarborgd is. De provisie wordt immers meestal aangelegd in de vorm van boekhoudkundige voorzieningen, waarvoor a priori geen enkele gebruiksbeperking bestaat. Sommige financieel verantwoordelijken richten echter één of meer geïnternaliseerde of geëxternaliseerde fondsen op, waardoor de beschikbaarheidsgraad van de opgebouwde kapitalen vergroot kan worden.

De *aanbevelingen* in het tweede inventarisrapport hebben in de eerste plaats betrekking op de provisie. Omdat er in België momenteel geen algemene wetgeving bestaat die de dekking van de nucleaire kosten organiseert, beveelt NIRAS aan dat een duidelijk en coherent wettelijk en reglementair kader wordt geschapen dat het *aanleggen* van *voldoende* provisie oplegt aan elke financieel verantwoordelijke van een nucleaire installatie of van een site die radioactieve stoffen bevat, teneinde alle kosten verbonden aan de stopzetting van de exploitatie van de installatie of de site te dekken. Dit kader zou passende bepalingen moeten bevatten om de *beschikbaarheid* van de financiële middelen verbonden aan de provisie te gelegener tijd en in alle omstandigheden te waarborgen.

Aangezien de beschikbaarheid van de financiële middelen verbonden aan de provisie beperkt kan worden door de fiscaliteit, beveelt NIRAS ook aan om het fiscaal statuut van de nucleaire boekhoudkundige voorzieningen te preciseren. Zij beveelt in het bijzonder aan om de fiscale vrijstelling van deze provisie, die momenteel niet verworven is voor de provisie van de kerncentrales, uit te breiden tot alle financieel verantwoordelijken van de sites van klassen I, II en III. Zij beveelt ook aan om deze vrijstelling uit te breiden tot de provisie die aangelegd wordt tijdens de exploitatie. Zij beveelt ten

slotte aan om de provisies die NIRAS moet aanleggen om haar opdracht tot een goed einde te brengen, langs wettelijke weg fiscaal vrij te stellen.

Ten slotte beveelt NIRAS aan dat de bevoegde overheid zo spoedig mogelijk een principebeslissing neemt over de geologische berging van het hoogactieve en/of langlevende afval (afval van de categorieën B en C) en eventueel van de bestraalde brandstoffen en de plutoniumhoudende stoffen.

Bijlage: Basisbegrippen van de evaluatie van de provisies

De door NIRAS ontwikkelde methodologie voor de evaluatie van de provisies omvat drie stappen:

- de vaststelling van het al dan niet *bestaan* van provisies en hun eventuele verdeling over verschillende kostentypes;
- de evaluatie van de *toereikendheid* van de provisies ten opzichte van de te dekken nucleaire kosten;
- de evaluatie van de *beschikbaarheid* van de financiële middelen verbonden aan de provisies, om de kosten te dekken op het ogenblik dat ze zich voordoen.

De term “provisie” is een generieke term die door NIRAS gebruikt wordt om het bedrag aan te geven dat op een bepaald ogenblik via één of meerdere financieringsmechanismen is aangelegd om de dekking van de nucleaire kosten te verzekeren. Deze mechanismen kunnen verschillende vormen aannemen: budget, boekhoudkundige voorziening, fonds, enz.

1 BESTAAN VAN PROVISIES

Om het bestaan van provisies bij een financieel verantwoordelijke vast te stellen, wordt nagegaan of hij provisies aanlegt om zijn nucleaire kosten te dekken en, zo ja, hoeveel de aangelegde provisies bedragen op de referentiedatum en welke kostentype(s) deze provisies moeten dekken. Het bestaan van provisies werd in een eerste fase vastgesteld op basis van de antwoorden van de exploitanten op vragenlijsten. Wanneer de antwoorden ontbraken of onvolledig waren, heeft NIRAS de jaarrekeningen van de betrokken exploitanten en/of financieel verantwoordelijken onderzocht, of andere financiële documenten zoals budgetten of staten van inkomsten en uitgaven, of ook nog de declasseringsplannen, teneinde zoveel mogelijk inlichtingen te verkrijgen over het eventueel bestaan van een financieringsmechanisme.

Een financieringsmechanisme kan verschillende vormen aannemen: meestal gaat het om een budget, een boekhoudkundige voorziening of een fonds.

- Een *budget* is een staat van alle inkomsten en uitgaven van een economisch agent voor het beschouwde budgettaire jaar. Een budgetoefening veronderstelt eerst dat het budget wordt geraamd en vervolgens dat het budget wordt opgevolgd. Een budget kan dus een financieringsmechanisme zijn voor kosten op korte termijn maar kan, per definitie, geen financieringsmechanisme zijn voor het dekken van kosten op lange termijn.
- Een *boekhoudkundige voorziening* is de boekhoudkundige vaststelling op het passief van de balans om kosten te dekken die waarschijnlijk of zeker zijn, maar waarvan het bedrag niet nauwkeurig is vastgesteld.
- Een *fonds* is een kapitaal dat werd opgebouwd om een specifieke verplichting te financieren.

Er bestaat momenteel in België *geen algemene wetgeving die de dekking van de nucleaire kosten organiseert*. De dekking van de kosten is onderworpen aan de algemene

boekhoudkundige wetgeving en aan wetten en koninklijke besluiten die vaak relatief specifiek zijn en per geval zijn opgesteld.

2 TOEREIKENDHEID VAN DE PROVISIES

De evaluatie van de toereikendheid van de provisies van een financieel verantwoordelijke bestaat erin na te gaan of de aangelegde provisies en de provisies waarvan de aanleg gepland is volgens één of meer financieringsmechanismen, a priori toereikend zullen zijn om de nucleaire kosten te dekken op het ogenblik dat ze zich zullen voordoen. Ze heeft tot doel de situaties te identificeren die op termijn tot een *nucleair passief* zouden kunnen leiden, om tijdig de nodige correctieve maatregelen te nemen om dit passief te vermijden.

Voor zover de provisies effectief kunnen worden aangelegd over de periode die in aanmerking genomen wordt voor het berekenen ervan, zullen zij toereikend zijn als de volgende twee voorwaarden vervuld zijn:

- de te dekken nucleaire kosten zijn nauwkeurig bepaald en correct geraamd;
- er bestaat een geschikt financieringsmechanisme.

Indien de reële kosten onderschat werden, zullen ze op termijn niet gedekt zijn, tenzij het financieringsmechanisme dat door de financieel verantwoordelijke wordt toegepast, voorziet in een periodieke herziening van de kostenraming om, zo nodig, de provisies aan te passen. Indien de provisies worden aangelegd op basis van te optimistische financiële parameters (actualisatievoet, inflatievoet en interestvoet) of van ongeschikte berekeningsmethodes, zullen de provisies de kosten niet kunnen dekken wanneer ze zich voordoen, tenzij het financieringsmechanisme voorziet in een periodieke herziening van de financiële parameters en de berekeningsmethodes.

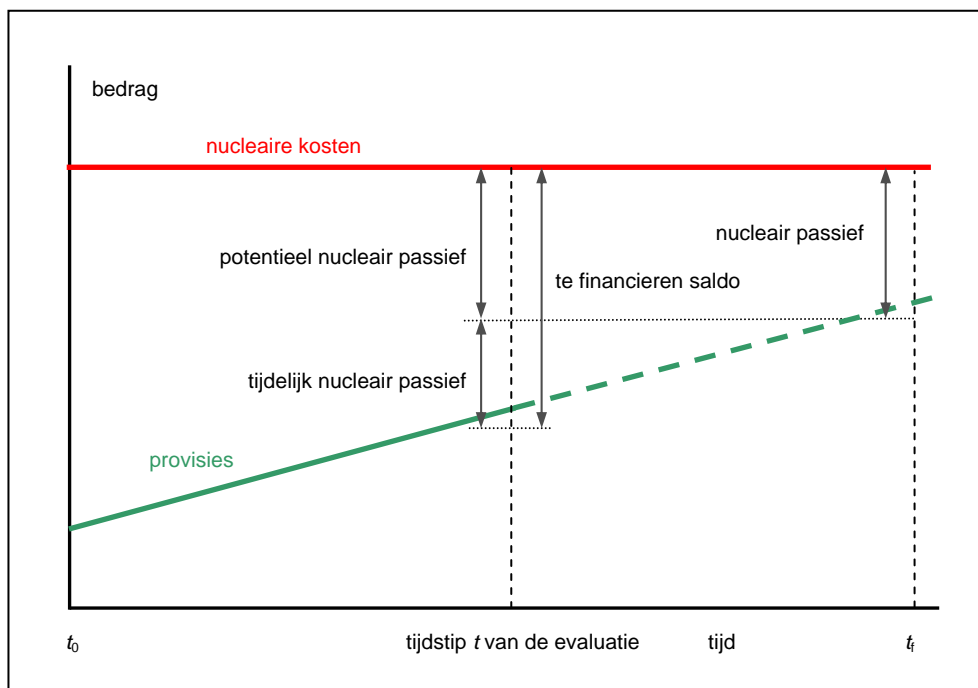
Voor elke financieel verantwoordelijke heeft NIRAS geprobeerd zo objectief mogelijk, op basis van de beschikbare informatie, na te gaan in welke mate de reeds aangelegde provisies en de provisies die zullen worden aangelegd via het of de bestaande financieringsmechanismen in staat zullen zijn om het geraamde bedrag van de nucleaire kosten te dekken. Aangezien de provisies die in de nucleaire sector moeten worden aangelegd, over het algemeen zeer hoog zijn ten opzichte van het financieel vermogen van de financieel verantwoordelijken, worden ze immers meestal geleidelijk aangelegd en niet in één keer op het moment dat de kosten die ze moeten dekken, ontstaan (vanaf de ingebruikneming van de installatie of vanaf het moment waarop de radioactieve stof wordt gebruikt).

Besluiten dat een nucleair passief bestaat, louter en alleen op basis van de vaststelling dat de nucleaire kosten, die op een gegeven tijdstip worden geraamd, hoger zijn dan de op dat ogenblik reeds aangelegde provisies, zou dus een vertekend beeld geven van de werkelijkheid. Het begrip “nucleair passief op het tijdstip t ” moet nauwkeuriger worden omschreven met behulp van aanvullende noties: de noties “*tijdelijk nucleair passief*”, “*potentieel nucleair passief*” en “*te financieren saldo*”, die NIRAS als volgt heeft gedefinieerd.

- *nucleair passief*: verschil tussen het reële bedrag van de nucleaire kosten op het tijdstip t_f , het ogenblik waarop ze zich voordoen, en de financiële middelen die reeds

bestaan of voorzien zijn om deze kosten te dekken. Daar het werkelijke bedrag van de kosten op het tijdstip t_f niet gekend is, wordt aangenomen dat het nucleair passief gelijk is aan het potentieel nucleair passief.

- *tijdelijk nucleair passief* op het tijdstip t : bedrag, op het tijdstip t , van de provisies die nog volgens het bestaande financieringsmechanisme moeten worden aangelegd tussen dit tijdstip en tijdstip t_f . Zoals de naam aangeeft, is in dit passief een tijdcomponent verwerkt, die gebonden is aan het bestaan van een financieringsmechanisme dat progressief de omvang van het te financieren saldo doet afnemen. Als dit mechanisme geschikt is, zal het saldo volledig verdwenen zijn op het tijdstip t_f , wanneer de kosten daadwerkelijk moeten worden betaald. Is het niet geschikt, en wordt geen enkele correctieve maatregel genomen vóór t_f , blijft er een te financieren saldo op t_f : het potentieel nucleair passief is dan een reël nucleair passief geworden.
- *potentieel nucleair passief* op het tijdstip t : verschil tussen de geraamde nucleaire kosten op het tijdstip t en de op datzelfde tijdstip aangelegde provisies, verhoogd met het tijdelijk nucleair passief op datzelfde tijdstip. Het vaststellen van een potentieel nucleair passief moet corrigerende maatregelen tot gevolg hebben. Vervolgens is een regelmatige evaluatie noodzakelijk.
- *te financieren saldo* op het tijdstip t : verschil tussen de geraamde nucleaire kosten op het tijdstip t en de aangelegde provisies op datzelfde tijdstip. Als het mechanisme geschikt is, is het te financieren saldo op het tijdstip t gelijk aan het tijdelijk nucleair passief op dat tijdstip. Indien het mechanisme daarentegen niet geschikt is, is het te financieren saldo op het tijdstip t gelijk aan de som van het tijdelijk nucleair passief en het potentieel nucleair passief op dat tijdstip.

Vereenvoudigde weergave van het gebruik van de terminologie in verband met de evaluatie van de toereikendheid van de provisies (weergave in constante monetaire waarde).

3 BESCHIKBAARHEID VAN DE FINANCIËLE MIDDELEN

Het volstaat niet dat er provisies bestaan om de nucleaire kosten te dekken en dat ze theoretisch toereikend zijn: de overeenstemmende financiële middelen moeten ook effectief beschikbaar zijn om deze kosten te dekken op het ogenblik dat ze zich zullen voordoen. De huidige Belgische wetgeving bevat echter *geen enkele algemene bepaling* die de financieel verantwoordelijken van nucleaire installaties of sites verplicht *de beschikbaarheid* van deze financiële middelen *te garanderen*.

De graad van beschikbaarheid van de financiële middelen verbonden aan de provisies hangt evenwel af van het type van financieringsmechanisme dat wordt toegepast en van de fiscale behandeling van de provisies.

3.1 FINANCIERINGSMECHANISMEN

NIRAS heeft twee grote types van financieringsmechanismen in beschouwing genomen voor de dekking van de nucleaire kosten:

- het mechanisme van de *boekhoudkundige voorzieningen*, met of zonder bijkomende voorwaarden; dit is het financieringsmechanisme dat het vaakst gebruikt wordt in België om de nucleaire kosten te dekken;
- de oprichting van een geïnternaliseerd of geëxternaliseerd *fonds*.

Deze mechanismen garanderen, in diverse mate, de beschikbaarheid van de financiële middelen of *stellen* deze, met andere woorden, *zeker*.

3.1.1 Boekhoudkundige voorzieningen

Hoewel de inschrijving door een financieel verantwoordelijke van een voorziening in zijn boekhouding een erkenning van een verplichting inhoudt, garandeert ze niet dat de overeenstemmende financiële middelen op het gepaste ogenblik beschikbaar zullen zijn om deze verplichting te dekken en biedt ze dus geen enkele zekerheid dat een nucleair passief vermeden zal worden. De huidige wetgeving verplicht immers niet dat de overeenstemmende financiële middelen gereserveerd moeten worden voor het beoogde doel en bevat, meer algemeen, geen enkele bepaling betreffende het gebruik ervan.

De beschikbaarheid van de tegenwaarde van boekhoudkundige voorzieningen kan worden vergroot door het opleggen van bijkomende voorwaarden, die bij voorbeeld de vorm van een financiële ratio of een rating kunnen aannemen.

3.1.2 Fonds

De beschikbaarheid van de tegenwaarde van boekhoudkundige voorzieningen kan nog worden vergroot door het oprichten van een fonds.

In eerste instantie moet een onderscheid gemaakt worden tussen fondsen die rechtspersoonlijkheid genieten en fondsen die geen rechtspersoonlijkheid hebben:

- indien *het fonds rechtspersoonlijkheid geniet*, is het kapitaal uitdrukkelijk bestemd

voor het beoogde doel en wordt het in principe bewaard in een toestand van samenloop (bijvoorbeeld faillissement, vereffening of ontbinding) of in geval van overdracht van de entiteit die het fonds stijft;

- indien *het fonds geen rechtspersoonlijkheid geniet*, varieert de beschikbaarheidsgraad van het kapitaal naargelang het fonds al dan niet opgebouwd wordt in het kader van de juridische entiteit die het fonds stijft:
 - ▶ indien het fonds opgebouwd wordt in het kader van een andere juridische entiteit dan die welke het fonds stijft, er geen rechtstreeks juridisch verband is tussen beide entiteiten en de modaliteiten van de externalisering geregeld worden door een overeenkomst, indien, met andere woorden, dit fonds *bij overeenkomst geëxternaliseerd is*, is de beschikbaarheid van het kapitaal van het fonds bevredigend;
 - ▶ indien het fonds beheerd wordt in het juridisch kader van de entiteit die het fonds stijft en het fonds dus *geïnternaliseerd is*, is de beschikbaarheid van het kapitaal van het fonds gering. Het opbouwen van een geïnternaliseerd fonds verschilt van het aanleggen van een eenvoudige boekhoudkundige voorziening in het passief van de balans, doordat beleggingen worden gereserveerd op het actief van de balans met het doel de kosten te dekken die voortvloeien uit de verplichting.

De beschikbaarheid van de financiële middelen van een fonds zonder eigen rechtspersoonlijkheid is overigens in principe groter als de juridische entiteit waarbinnen het fonds wordt opgebouwd een instelling is die afhangt van de federale Staat eerder dan een handelsonderneming.

De beschikbaarheid van de kapitalen van een geïnternaliseerd fonds of van een geëxternaliseerd fonds zonder rechtspersoonlijkheid kan overigens vergroot worden door het stellen van een financiële zekerheid, zoals een borg of een bankwaarborg. Deze moet zo spoedig mogelijk na het optreden van de kosten en de oprichting van het fonds aangelegd worden.

3.2 FISCALITEIT

De huidige wetgeving veroorzaakt drie soorten problemen op het vlak van de fiscale aftrekbaarheid van boekhoudkundige voorzieningen.

- *Begunstigden van de aftrekbaarheid* De boekhoudkundige voorzieningen die bestemd zijn om nucleaire kosten te dekken, zijn in principe niet aftrekbaar, met uitzondering van die met betrekking tot de declassering van de kerncentrales en de sanering van hun sites. Om de aftrekbaarheid van deze voorzieningen te verkrijgen, dienen de andere financieel verantwoordelijken dan die van de kerncentrales een voldoende gemotiveerd dossier in te dienen, dat aantoont dat de voorzieningen in verband met de declassering van hun nucleaire installaties en de sanering van hun sites, het beheer van hun kerntechnische materialen en het beheer van hun afval dezelfde kenmerken hebben als de boekhoudkundige voorzieningen voor de declassering van de kerncentrales en de sanering van hun sites.
- *Ogenblik waarop de voorziening wordt aangelegd* De boekhoudkundige voorzieningen aangelegd na het boekjaar waarin de kost is opgetreden, zijn in principe

niet aftrekbaar. Zo wordt soms de aftrekbaarheid geweigerd van de voorzieningen voor de declassering die geleidelijk worden aangelegd door ondernemingen die niet het nodige financieel vermogen hebben om alle voorzieningen aan te leggen op het ogenblik waarop de installatie in gebruik wordt genomen, en dus waarop het grootste deel van de declasseringskosten ontstaat. Voor de ondernemingen die in het verleden kosten hebben gegenereerd en deze genegeerd of onderschat hebben, kan de aftrekbaarheid van hun voorzieningen eveneens geweigerd worden indien zij later voorzieningen aanleggen.

- *Restrictieve aard van de boekhoudkundige voorzieningen* De Belastingadministratie heeft de neiging de aftrekbaarheid van de boekhoudkundige voorzieningen die bestemd zijn om nucleaire kosten te dekken, te verwerpen op basis van het feit dat de kosten die ze moeten dekken, niet nauwkeurig zijn beschreven in de vorm van een concreet project.